

udrustede, der staar i privat Tjenesteforhold o. s. v; men jeg tror ikke, at en Bestemmelse om, at gjøre Leieforholdet 12-aarigt vilde virke noget væsentlig til Forbedring i saa Henseende. Det vil ikke i nogen væsentlig Grad sive de Paagjældende af; thi Sagen er jo dog den, at det er paa Grund af deres mindre heldige økonomiske Stilling i det Hele, at de i Virkeligheden vedblive at være afhængige, snart til den ene og snart til den anden Side. Det har da iøvrigt ogsaa Forslagsstillerne i Folkethinget rigtig indset. Det blev af Ordføreren i det andet Thing fremhævet, at i den Henseende lagde man ikke videre Vægt paa Lovforslaget, man havde derimod sørget for ad anden Veie, saavidt jeg mindes, ved Forslag om hemmelig Afstemning ved Valgene, at afhjælpe den omtalte Ulempe. Udvalgets Flertal er saaledes af den Formening, at Forslaaet, saaledes som det foreslaas ændret af Mindretallet, i Virkeligheden ikke er billigt laie over for Eierne, og at der i Virkeligheden heller ikke er anført Noget for, at der er en virkelig Trang tilfede for en saadan Bestemmelse. Der er egentlig kun anført det rent formelle, at det vilde være heidigt for dem, om de vidste, at de ikke kunde siges op, men af saadanne rent formelle Hensyn at træffe Bestemmelser, der gribe saa dybt ind i den hele store Klasse af Huseieres Interesser, har Udvalgets Flertal ikke kunnet finde forsvareligt. Det foreslaar derfor, at man stemmer for Mindretallets Forslag om at udstemme de 2 første Paragrafer, og at man derefter stemmer mod Forslagets Overgang til 3die Behandling. Jeg ser, at der er fremkommet et Endringsforslag fra det ærede 3de kongevalgte Medlem (Rosenørn), og jeg skal forbeholde mig at sige et Par Bemærkninger om det, naar det ærede Medlem først har begrundet det.

Casper Jensen: Egentlig kunde jeg vel spare mig forsvaret for Mindretallets Indstilling til det høie Thing; men selv om det ærede Flertal har været lidt vel streng i sin Bedømmelse af disse Forhold, er jo den Mulighed ikke ubeløst, at det et andet Aar mulig kunde være lidt blidere stemt og tage mere under Overveelse, om det alligevel ikke var nyttigere, ikke alene for Husmændene paa Landet, men ogsaa Samfundet i det Hele, at de fattige Landarbejderes Stilling blev sikret paa en bedre Maade gennem disse Lovforslag, saaledes at hele deres økonomiske Selvfærdighed blev anderledes sikret. Jeg skal ikke komme ind paa Spørgsmaalet om Fæstetvang, og endnu mindre paa den gamle Forordning af 1702.

Det interesserer mig ikke, saa meget mindre, som jeg jo ikke ønsker Fæstetvang lagt paa Hufene; men jeg kan for Resten ikke indse, at det er noget saa Forfærdeligt i at ønske, at der lagdes Fæstetvang paa Huse. I det Øjeblik jeg kun havde Valget mellem at arbejde hen imod Veie med kort, ja endog med længere Opstigelsestid for Husleieren, og Fæste, vilde jeg ubetinget foretrække Fæste. Men idet jeg gaar ud fra, at Selveie er i Fremgang, og at man næppe vil blive staaende ved det, som jeg nu foreslaar nemlig: Veie paa længere Tid, men at vi gaa over til Selveie, ønsker jeg ikke, at vi skulle have det Gjennemgangsled, som mulig kunde lægge Hindringer i Veien for senere at komme til det, som Flertallet anerkjender, at der maa arbeides henimod, nemlig Selveie. Jeg kan naturligvis paa ingen Maade sige, at man, fordi man ønsker Fæstetvungen lagt paa Huslodder, derfor skulde være særlig glad ved det Forhold mellem Eiere og Brugere, som hedder Fæste. Det er paa ingen Maade Tilfældet. Man kan ikke parallelisere den Art Fæste, som i sin Tid var og endnu er paa Gaardene med den Fæstetvang, der nu ønskes lagt paa Hufene; Gaardsfæste ønskes bort for at faae Eie i Stedet. Men dersom Noget nu ønsker Fæstetvang paa Huse, er det for at blive frie for Veie. Det er godt, bedre, bedst. Som sagt, troede jeg, at vi vilde blive staaende ved Veie, selv med længere Opstigelsestid, foretrak jeg ogsaa Fæste, men jeg ønsker, at man skal arbejde henimod Udviklingen af Selveie, og derfor ønsker jeg ikke Lovforslagets § 1 eller § 2 vedtagne. Da Mindretallet er enigt med Flertallet i dette Forhold, men rigtignok med en hel anden Begrundelse, kan jeg ikke indse Andet, end at det havde været ønskeligt, om Flertallet, da det dog befatter sig meget med Folkethingets Stilling til dette Lovforslag, ogsaa havde taget en lille Smule Hensyn til Mindretallet i Folkethinget, saaledes at det eller i alt Fald dets Meningsættelser havde erklæret, at der her var et Felt, som det var berettiget, at Lovgivningsmaaten arbejdede videre paa. Efter Mindretallets Formening rummer dette Lovforslag kun to Hovedpunkter, nemlig Erstatningspligten for udførte Forbedringer og en længere Opstigelsestid. Jeg kan ikke indse, at det i mindste Maade kan være stridende mod indgaaede Kontraktforpligtelser at give Fæstehusmændene samme Ret til Erstatning, som Loven af 1861 i sin Tid gav Fæstenaarndmændene. Er det stridende mod Kontrakterne nu, dersom Fæstehusmændene faae en saadan Ret, maa det ogsaa have været det i sin Tid, da Fæste-